

DANMARKS NATIONALBANK

16. SEPTEMBER 2020 — NR. 16

Betalinger før, under og efter corona-nedlukningen

Nedlukningen medførte flere elektroniske betalinger

Nedlukningen og frygt for smitte medførte store omvæltninger i borgernes forbrugsmønstre og betalingsvaner. Betalinger med kontanter faldt, mens kontaktløse betalinger og betalinger på internettet vandt frem.

[Læs mere](#)

Brugen af kontanter er vokset gradvist gennem genåbningen

Brugen af kontanter i supermarkeder var i slutningen af august højere end under corona-nedlukningen, men kontanter blev fortsat ikke anvendt i samme omfang som før nedlukningen.

[Læs mere](#)

Internetbetalinger er tilbage på niveau fra før nedlukningen

Selv om internetbetalingerne er tilbage på niveauet fra før nedlukningen, var forbrugernes forbrugsmønstre på internettet i slutningen af august ikke som før corona.

[Læs mere](#)

Danskerne ændrede betalingsvaner under corona-nedlukningen

Corona-pandemien og nedlukningen af det danske samfund i foråret 2020 indebar en betydelig usikkerhed for mange husholdninger og en kraftig aktivitetsnedgang i samfundsøkonomien, jf. figur 1.¹ Kort efter nedlukningen faldt værdien af betalinger foretaget med betalingskort ca. 30 pct. sammenholdt med samme periode sidste år. Nedlukningen og frygten for smitte medførte dermed store omvæltninger i forbrugsmønstre og betalingsvaner.

Denne analyse ser på forbrugernes betalingsvaner før, under og efter corona-nedlukningen. Analysen baserer sig på en række datakilder, som anvendes til at udlede hovedtendenser i betalingsadfærden i Danmark under nedlukningen og i genåbningsens første faser, se bilag 1.

Nedlukningen forårsagede et bortfald af forbrug, og i forhold til det forbrug, som fandt sted, ændrede betalingsadfærden sig på tre måder, mens samfundet var lukket ned:

- Kontantbetalinger faldt i supermarkeder
- Flere kontaktløse betalinger i butikkerne
- Betalinger på internettet steg kraftigt.

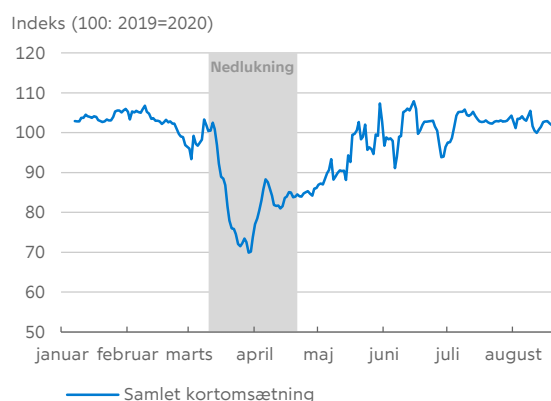
Færre kontantbetalinger under nedlukningen

Brugen af kontanter i supermarkeder faldt betydeligt under forårets nedlukning.² Ifølge oplysninger fra Coop Danmark og Salling Group faldt andelen af kontantbetalinger fra omkring 28 pct. af betalingerne i begyndelsen af 2020 til godt 17 pct. af betalingerne i midten af april, hvor brugen af kontanter var lavest. Det svarer til, at mere end hver tredje kontantbetaling faldt bort i foråret 2020. Heraf skete størstedelen af faldet i de første uger af nedlukningen, jf. figur 2, venstre.

Billedet af et skifte væk fra kontanter under nedlukningen tegnede sig også i en spørgeskemaundersø-

Stor aktivitetsnedgang under corona-nedlukningen

Figur 1

Anm.: Indeks=100: 2019 lig med 2020. Dvs. udviklingen gennem 2020 vises relativt til udviklingen gennem 2019. Kortomsætningen indeholder transaktioner i Danmark med dansk udstedte betalingskort. Serien angiver et 7-dages glidende gennemsnit med seneste observation 23. august.
Kilde: Nets Denmark A/S og egne beregninger.

gelse om danskernes betalingsvaner under corona, som Nationalbanken gennemførte i maj.³ Ifølge undersøgelsen svarede 30 pct. af de adspurgte, at de oftere anvendte kortbetalinger under nedlukningen end i perioden op til nedlukningen. Tilsvarende svarede 41 pct., at de sjældnere brugte kontanter til at betale med under corona-nedlukningen, jf. figur 2, højre.

Undersøgelsen viste desuden, at fravalget af kontanter under nedlukningen var mest udbredt blandt borgere over 50 år, som før nedlukningen var den del af befolkningen, der oftest betalte med kontanter.⁴

1 For nærmere om den økonomiske udvikling under nedlukningen og de økonomiske konsekvenser heraf, se Forbruget dykker midlertidigt på grund af corona, *Danmarks Nationalbank Economic Memo*, juni 2020 ([link](#)) samt Udsigt til en gradvis genopretning af økonomien, *Danmarks Nationalbank Analyse (Udsigter for dansk økonomi)*, juni 2020 ([link](#)).

2 Størstedelen af kontantbetalingerne i fysisk handel foretages i supermarkederne.

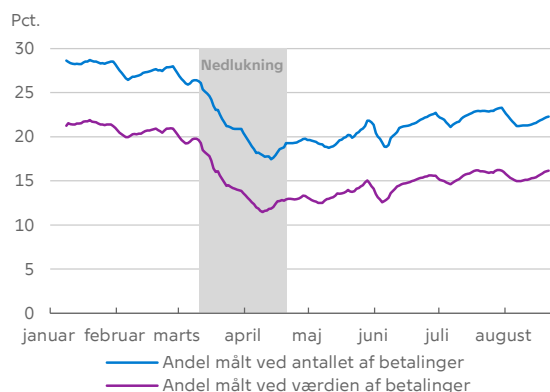
3 Undersøgelsen blev gennemført af Wilke i maj 2020 og omfattede en stikprøve af 1.021 repræsentativt udvalgte danskere.

4 Jf. Jakob Mølgaard Heisel, Der bliver længere mellem kontantbetalinger, *Danmarks Nationalbank Analyse*, nr. 3, februar 2020 ([link](#)).

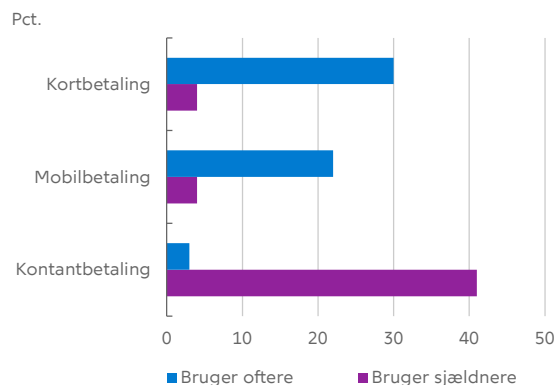
Kontantbetalinger blev reduceret til fordel for elektroniske alternativer under nedlukningen

Figur 2

Kontanters andel af de samlede betalinger i supermarkeder

Har corona-pandemien påvirket dine betalingsvaner?

Anm.: Figuren til venstre viser et 7-dages glidende gennemsnit for betalinger med kontanter i Coop Danmark og Salling Group.
 Figuren til højre viser forbrugernes udsagn om deres betalingsvaner under corona i Nationalbankens spørgeskemaundersøgelse.
 Kilde: Danmarks Nationalbank, Coop Danmark, Salling Group og egne beregninger.

Selv om flere fravalgte kontanterne under nedlukningen, så er der ifølge de danske sundhedsmyndigheder ikke noget, som tyder på, at der er en særlig smitterisiko forbundet med kontanter. I de officielle retningslinjer sidestilles berøring af kontanter med berøring af andre kontaktpunkter i det offentlige rum, fx dørhåndtag, knapper mv.⁵ Ligeledes har laboratorieundersøgelser foretaget på vegne af Den Europæiske Centralbank indikeret, at corona-virus har vanskeligere ved at overleve på almindelige pengesedler af bomuld sammenlignet med ståloverflader, fx dørhåndtag.⁶ Skiftet væk fra kontanter mod elektroniske betalinger i forbindelse med nedlukningen skal formentlig ses i sammenhæng med en generel utryghed og frygt for smitte. Opmærksomheden på en mulig smitterisiko sås hos såvel forretninger som kunder. Den danske kontantregel, der pålægger forretninger som hovedregel at tage imod kontanter, har været gældende hele perioden.⁷

Brugen af kontanter er gradvist øget gennem genåbningsfaser

Gennem foråret og sommeren 2020 blev brugen af kontanter langsomt øget i supermarkederne. En mulighed er, at kontanter gradvist genvandt deres indpas hos nogle af de forbrugere, som før corona-pandemien foretrak at betale med kontanter.

Sammenholdes den gennemsnitlige anvendelse af kontanter i supermarkederne før, under og efter corona-nedlukningen, kan det konstateres, at brugen af kontanter i supermarkederne er vokset fra i gennemsnit 19 pct. af betalingerne under nedlukningen til 22 pct. i perioden efter nedlukningen, jf. figur 3. Samtidig fremgår det, at kontanter ikke blev anvendt i samme omfang som før corona-nedlukningen.

Det er endnu for tidligt at sige, om corona-nedlukningen får vedvarende effekter på betalings-

5 Se coronasmitte.dk

6 ECB blog post, Beyond Monetary Policy – Protecting the Continuity and Safety of Payments during the Corona Virus ([link](#)).

7 Jf. Udtalelse fra Forbrugerombudsmanden 12. maj 2020 ([link](#)).

vanerne. For det første er det endnu blot få måneder siden, det danske samfund var lukket ned. For det andet er perioden efter genåbningen sammenfaldende med sommerferien for mange og dermed ensbetydende med ændret forbrugsadfærd. Endvidere har der over sommeren været turister i Danmark, som kan have andre betalingspræferencer. Sidst men ikke mindst er det danske samfund fortsat præget af restriktioner og bekymring for corona-smitte, og det er fortsat udbredt blandt forretninger at opfordre kunderne til at betale elektronisk.

Flere kontaktløse betalinger i fysisk handel trods allerede stor udbredelse

I Danmark foregår en stor del af betalingerne i fysisk handel kontaktløst. Allerede inden corona-nedlukningen var kontaktløse betalinger udbredte i Danmark, svarende til at godt 7 ud af 10 korttransaktioner i fysisk handel blev gennemført kontaktløst i 2019. Alligevel steg andelen af kontaktløse betalinger ifølge Nationalbankens betalingsstatistik med ca. 2 procentpoint fra 1. kvartal 2020 til 2. kvartal 2020, jf. figur 4. Der må formodes at være sket en betydelig udvikling gennem månederne i 1. halvår af 2020, i takt med at corona-situationen udviklede sig. Det understøttes også af oplysninger fra Nets, som viser, at andelen af kontaktløse kortbetalinger i fysisk handel steg 5 procentpoint umiddelbart efter nedlukningen i marts.⁸

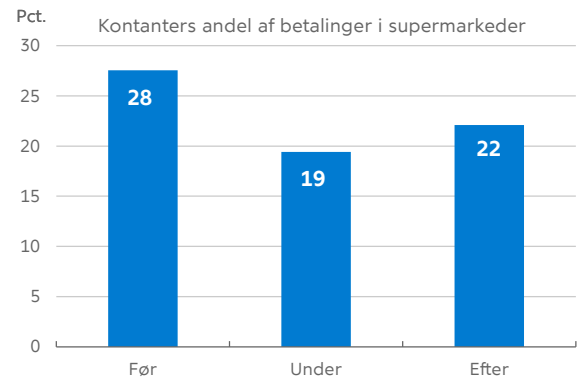
Kontaktløse betalinger kan enten være en kortbetaling eller en mobilbetaling, se boks 1.⁹ Der kan ikke på nuværende tidspunkt sættes tal på, om det især var flere mobilbetalinger, der bidrog til stigningen, men mobilbetalinger er de senere år steget i fysisk handel.¹⁰

Flere internetbetalinger under nedlukningen

Betalinger på internettet har været stigende en år-række, i takt med at stadig flere forbrugere handler

Kontanter anvendes ikke i samme omfang som før corona-nedlukningen

Figur 3

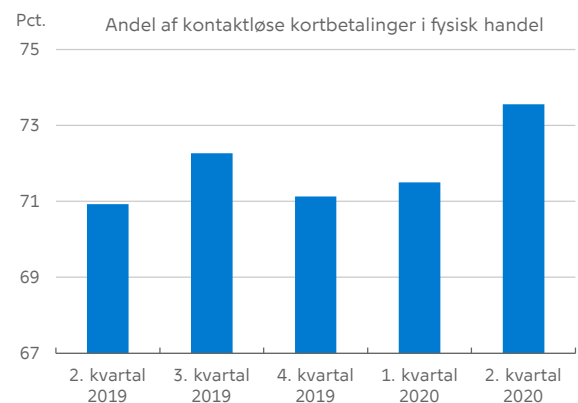

Anm.: "Før" angiver perioden fra årsskiftet til og med uge 10. "Under" angiver perioden uge 12 til genåbningen af restauranter, cafeer mv. i fase 2 den 18. maj. "Efter" angiver perioden fra 18. maj og frem til analysens sidste dataobservation 23. august.

Kilde: Coop A/S, Salling Group A/S og Danmarks Nationalbank.

Kontaktløse betalinger steg under nedlukningen

Figur 4

Kilde: Danmarks Nationalbank.

⁸ Jf. pressemeddelelse fra Nets, Markant vækst i kontaktløse betalinger, 20. maj 2020 ([link](#)).

⁹ Kontaktløs teknologi blev introduceret i 2014 på internationale betalingskort, mens det første kontaktløse dankort blev introduceret i sommeren 2015.

¹⁰ I 2019 var hver tiende betaling i fysisk handel en mobilbetaling. For flere oplysninger se Jakob Mølgaard Heisel og Stefan Bak Pedersen, Danskerne betaler fortrinsvist elektronisk, *Danmarks Nationalbank Analyse*, nr. 15, september 2020 ([link](#)).

mere på internettet. Ifølge Nationalbankens statistik for betalinger steg antallet af internetbetalinger med 11 pct. fra 2018 til 2019

Under corona-nedlukningen i foråret 2020 skete et tydeligt skifte fra fysisk handel mod internethandel. I april var internethandel så udbredt, at internetbetalinger i begyndelsen af måneden stod for mere end 40 pct. af den samlede kortomsætning, jf. figur 5. Det var ca. 10 procentpoint højere end i de forudgående måneder.

Skiftet mod mere internethandel skal formentlig ses i sammenhæng med både en begrænsning af udbuddet af forbrugsmuligheder i fysisk handel, som følge af restriktioner i samfundet, samt en ændret efterspørgsel forårsaget af bl.a. smitterisiko og generel usikkerhed.¹¹

Sammenholdes det gennemsnitlige omfang af internetbetalinger før, under og efter corona-nedlukningen, har internetbetalingerne stabiliseret sig på omkring 27 pct. af den samlede kortomsætning i perioden efter nedlukningen, når der ses bort fra kortomsætningen fra hotel- og rejseaktivitet. Det svarer til niveauet for internethandel før nedlukningen, jf. figur 6.

Internetbetalinger er tilbage på niveauet før nedlukningen, men forbrugsmønstret er ikke som før corona

I slutningen af august var det samlede omfang af internetbetalinger vendt tilbage til niveauet før corona-nedlukningen. Det er dog ikke ensbetydende med, at internethandlen er som før corona-nedlukningen. Forbrugerne betalte under og efter nedlukningen langt færre rejser og hotelophold over internettet. Omsætningen indenfor hotel og rejsebranchen udgjorde under og efter nedlukningen 3 pct. af den samlede kortomsætning på internettet mod 16 pct. i perioden op til nedlukningen.¹² Fraværet af rejseaktivitet medvirker dermed isoleret set til at trække det samlede omfang af internetbetalinger

11 Omsætningen i supermarkeder og efterspørgslen efter takeaway steg markant på bekostning af restauranter og barer, som var lukket ned. Restauranter, barer m.m. oplevede en reduktion på ca. 60 pct. i den samlede kortomsætning sammenlignet med 2019-niveau i april. For flere detaljer se Forbruget dykker midlertidigt på grund af corona, Danmarks Nationalbank Economic Memo, juni 2020 ([link](#)).

12 Data og periodeafgrænsning tager udgangspunkt i analysens figur 6.

Kontaktløse betalinger og internethandel

Boks 1

Når en forbruger vil betale elektronisk for en vare, har han/hun flere muligheder at vælge imellem. Uanset hvordan forbrugeren igangsætter betalingen, gennemføres betalingstransaktionen dog enten som en kortbetaling eller en kreditoverførsel i betalingsinfrastrukturen. Fx sker betalinger med ApplePay og GooglePay rent teknisk som kortbetalinger, mens betalinger med MobilePay foregår som en kreditoverførsel, når løsningen anvendes i fysisk handel, og som en kortbetaling, når løsningen anvendes på internettet.

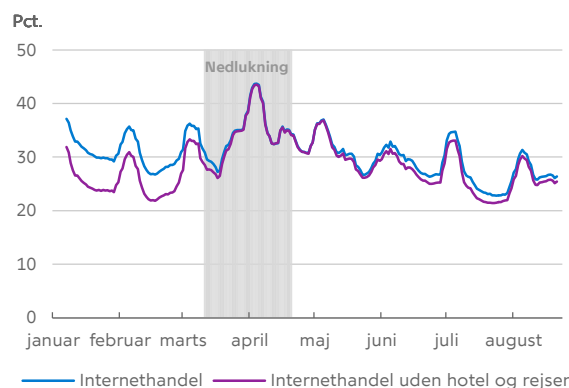
Analysen er baseret på oplysninger fra kortinfrastrukturen. Det betyder, at kontaktløse betalinger i analysen omfatter alle kortbetalinger i fysisk handel, dvs. også mobilbetalinger fra ApplePay og GooglePay, mens betalinger foretaget med fx MobilePay ikke er inkluderet.

Omvendt er alle mobilbetalingsløsningerne inkluderet i internethandel, da alle betalinger her afvikles som kortbetalinger.¹

1. Analysens metodik adskiller sig fra: Jakob Mølgaard Heisel og Stefan Bak Pedersen, Danskerne betaler fortrinsvist elektronisk, Danmarks Nationalbank Analyse, nr. 15, september 2020, hvor betalingstyperne kategoriseres ud fra et brugerperspektiv.

Forbrug skiftede til internethandel under nedlukningen

Figur 5

Anm.: Figuren angiver internethandel som andel af den samlede kortomsætning ud fra et 7-dages glidende gennemsnit. Der er i figuren ikke korrigeret for sæsonmæssige udsving over året. For nærmere beskrivelse af internethandel, se boks 1.

Kilde: Nets Denmark A/S.

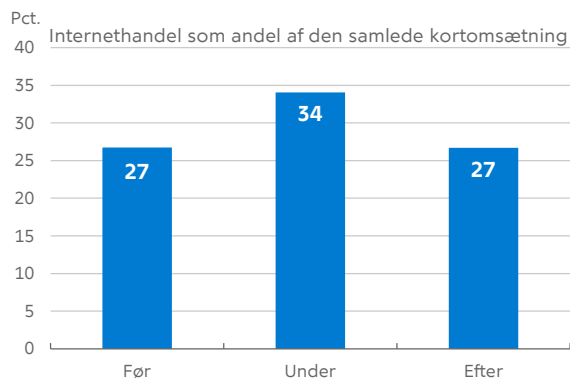
ned. Samtidig købte forbrugerne efter corona-nedlukningen fortsat mere af andre varer på internettet, end de gjorde tidligere, fx boligrelaterede varer og tjenester samt dagligvarer.¹³

I betalingerne ses den fortsatte ændring i forbrugssammensætningen efter nedlukningen bl.a. ved en bevægelse mod flere VISA- og Dankorttransaktioner i den samlede kortomsætning på internettet og færre betalinger med kreditkort.¹⁴ Det skyldes formentlig primært den lave omsætning indenfor hotel og rejser, som oftere betales med kreditkort.

Danskernes forbrugsmønstre og betalingsadfærd på internettet var dermed ultimo august fortsat påvirket af corona-pandemien. Det gælder, selv om omfanget af internethandel på aggregeret niveau var tilbage på niveauet før corona-nedlukningen.

Internetbetalinger er tilbage på niveauet før nedlukningen, men forbrugsmønstret er ikke som før corona

Figur 6

Anm.: Internethandel ekskl. hotel og rejser. "Før" angiver perioden fra årsskiftet til og med uge 10. "Under" angiver perioden fra uge 12 til genåbningen af restauranter, cafeer mv. i fase 2 den 18. maj. "Efter" angiver perioden fra 18. maj og frem til analysens sidste dataobservation 23. august. Der er i figuren ikke korrigeret for sæsonmæssige udsving. Internethandel indeholder sæsonmæssige udsving over året, idet danskerne betaler oftere på internettet i årets første 3 måneder.

Kilde: Nets Denmark A/S.

¹³ For nærmere om forbrugsmønstre under corona-pandemien se Danmarks Nationalbank, Forbruget dykker midlertidigt på grund af corona, *Danmarks Nationalbank Economic Memo*, juni 2020 ([link](#)).

¹⁴ For nærmere om udviklingen i brugen af betalingskort på internettet se Nationalbankens statistik for betalinger, tabel DNBST5.

Bilag 1

Corona-nedlukning og genåbningens faser

Boks A

Nedlukning

11. marts: Danmark lukkede midlertidigt ned. Alle offentlige ansatte med ikke-kritiske funktioner blev sendt hjem. Alle skoler, dagtilbud og institutioner blev lukket. Der blev indført forsamlingsforbud for flere end 1.000 personer.

14. marts: Danmark lukkede sine grænser for personer uden dansk statsborgerskab eller et anerkendelsesværdigt formål.

17. marts: Forsamlingsforbuddet blev sænket til 10 personer. Storcentre, frisører, restauranter mv. blev pålagt at lukke ned.

Genåbning

Fase 1:

15. april: Vuggestuer, børnehaver, fritidsinstitutioner samt skoler for elever i 0. til 5. klasse genåbnede.

20. april: Genåbning af visse liberale erhverv som frisører og tandlæger samt domstolene.

Fase 2:

11. maj: Detailhandelen genåbnede, herunder storcentre fra 18. maj.

18. maj: Restauranter, caféer, biblioteker samt skoler for de ældste elever genåbnede.

27. maj: I regionerne vest for Storebælt åbnede den offentlige sektor op for fysisk tilstedeværelse for alle medarbejdere.

Fase 3:

8. juni: Forsamlingsforbuddet blev hævet til 50 personer. For større arrangementer som bryllupper og lignende blev forsamlingsforbuddet hævet til 500 personer. Trænings- og fitnesscentre, svømmehaller og sportshaller genåbnede.

15. juni: Indrejse for turister fra Norge, Island og Tyskland blev genåbnet. Offentligt ansatte i Region Hovedstaden og Region Sjælland fik igen mulighed for at genoptage fysisk tilstedeværelse.

27. juni: Indrejse for turister fra lande med lavt smittetryk blev genåbnet.

8. juli: Forsamlingsforbuddet blev hævet til 100.

Fase 4:

14. august: 6-dages-reglen for turister blev afskaffet, og åbningstiden for restauratører blev udvidet til kl. 02.00, hvis der ikke lukkes nye gæster ind efter 23.00.

Anm.: Redaktionen er afsluttet den 23. august 2020.

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Udenrigsministeriet.

UDGIVELSER

NYT

Nyt giver et hurtigt og tilgængeligt indblik i en Analyse, et Economic Memo, et Working Paper eller en Rapport fra Nationalbanken. Nyt udkommer løbende.

ANALYSE

Nationalbankens Analyseserie har fokus på økonomiske og finansielle forhold. Nogle af analyserne udkommer med fast frekvens, fx *Udsigter for dansk økonomi* og *Finansiel stabilitet*, der begge udkommer halvårligt. Andre analyser udkommer løbende.

RAPPORT

Nationalbankens Rapportserie er tilbagevendende rapporter og beretninger om Nationalbankens virke. Det er fx *Årsrapport* og *Statens låntagning og gæld*.

ECONOMIC MEMO

Economic Memo er en mellemting mellem en Analyse og et Working Paper og viser ofte forfatterens igangværende analysearbejde. Serien henvender sig primært til fagpersoner. Economic Memo udkommer løbende.

WORKING PAPER

Working Paper præsenterer forskningsarbejde udført af ansatte i Nationalbanken og samarbejdspartnere. Serien henvender sig primært til fagpersoner og folk med interesse for den akademiske tilgang. Working Paper udkommer løbende.

Analysen består af en dansk og engelsk version.
I tilfælde af tvivl om oversættelsens korrekthed gælder den danske version.

DANMARKS NATIONALBANK
LANGELINIE ALLÉ 47
2100 KØBENHAVN Ø
WWW.NATIONALBANKEN.DK

Redaktionen er afsluttet
23. august 2020

**DANMARKS
NATIONALBANK**

Jakob Mølgaard Heisel
Retail Payments Expert
jmhe@nationalbanken.dk

Marianne C. Koch
Head of Retail Payments
and Data
mck@nationalbanken.dk
FINANSIEL STABILITET

Stefan Bak Pedersen
Economist
FINANSIEL STATISTIK

KONTAKT

Ole Mikkelsen
Kommunikations-
og presserådgiver

omi@nationalbanken.dk
+45 3363 6027

SEKRETARIAT
OG KOMMUNIKATION